

Nr 147.

Av herr **Erikson** i Uppsala, om uppförande på ordinarie stat av viss personal vid statens anstalter för sinnessjuka.

Under en längre följd av år har personalen vid statens anstalter för sinnessjuka strävat efter att vinna fastare anställningsformer genom att bli uppförd å ordinarie stat. På grund av olika framställningar i ämnet tillkallades den 29 juni 1912 av dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet fyra personer, överläkaren vid Uppsala hospital, professor Frey Svenson, riksdagsmannen O. A. Berg, kontrollanten för hospitalens ekonomiska förvaltning, E. H. Burman och sjukskötaren P. A. Söderman, dels att utreda, huruvida och i vilken utsträckning den vid statens anstalter för sinnessjuka anställda personal, såväl sjukvårds- som ekonomipersonal, manlig som kvinnlig, vars löner hittills icke reglerats genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut, bör uppföras på ordinarie stat, dels ock utreda och avgiva förslag till förutnämnda personals kompetensvillkor, utbildning och anställande, dess avlönande kontant och in natura, förmånen för ersättning vid sjukdom, semester och pensionsrätt m. m, samt till bestämmelser om dess allmänna tjänstgöringsskyldigheter, bestraffning och entledigande.

Den 29 september 1913 hade kommitterade fullgjort sitt uppdrag och avlämnade sitt betänkande.

I den statsverksproposition, som avläts till 1914 års riksdag ställdes i utsikt att till samma riksdag skulle avlätas kungl. proposition angående en lönereglering för viss vid statens anstalter för sinnessjuka anställd personal. Någon sådan kungl. proposition blev emellertid icke framlagd. Icke heller vid 1914 års urtima eller vid 1915 års riksdag blev något åtgjort i ärendet.

Då ej heller vid den nu öppnade riksdagen ställes i utsikt att något skall åtgöras, tillåter jag mig föreslå, det riksdagen måtte upptaga saken och om möjligt bringa den till lösning.

Sedan kungl. medicinalstyrelsen efter samtliga hospitalsdirektioners hörande redan den 23 februari 1914 avgivit underdånigt utlåtande, torde nämligen ärendet vara så utrett, sedan lönerogleringskommittén, där ärendet nu vilar, yttrat sig över de sakkunnigas betänkande, att det borde vara moget för avgörande.

Det torde knappast behöva påpekas, att den personal, det här är fråga om, redan före kristidens inträdande led ekonomiskt betryck, så mycket mera nu i dessa svåra tider. Visserligen har av kungl. medicinalstyrelsen vidtagits vissa förbättringar för gift personal, men som dock icke på långt när motsvara de prislehöjningar på synnerligast livsmedlen, som under senare tiden skett, än mindre förbättrat dess redan förut dåliga ställning.

Denna tillfälliga löneförhöjning har dock icke kommit den ogifta personalen till del mer än i ytterst få fall, där nämligen vederbörande kunnat styrka, att någon hans anhörig varit *uteslutande* beroende av befattningshavarens understöd. Att ett starkt missnöje däröver uppstått hos den till övervägande del ogifta personalen, är förklarligt, då även denna får känna trycket av dyrtiden, enär, på grund av att den utspisning, som består hospitalspersonalen, särskilt till kvaliteten är otillfredsställande för att kunna utvärda den långa, ansträngande och utnötande tjänsten å sinnessjukavdelningarna, personalen måste inköpa en del födoämnen för att utfylla den eljest dåliga och enformiga kosten. Den stegring i pris, som flertalet av de viktigaste näringsmedlen varit underkastade under senaste tid är allt för väl bekant för att här ytterligare behöva omnämnas. Det är då lätt att förstå, hur tryckt de personers ekonomiska ställning måste vara, som på en avlöning av för män mellan t. ex. 600—840 kr. per år och för kvinnor mellan 336—470:40 kr. per år skola ej blott bestrida övriga utgifter (vari för många ingår väsentligt underhåll av fattiga anhörige) utan även inköpa en betydlig del av den mat, som är nödvändig för att kunna uppehålla sig.

Det torde vara klart, att något måste göras för att bereda hospitalspersonalen lindring i dess nuvarande olidliga ställning. Den bästa åtgärd, som av riksdagen i sådant syfte kunde vidtagas, torde vara den genomgripande reform, som föreslagits av de den 29 juni 1912 tillkallade kommitterade, till vilkas betänkande jag hänvisar, samt de av svenska

hospitalspersonalens förbund föreslagna förändringar i detsamma, som härtill som bilaga bifogas.

För att dock göra detta förslag överskådligt har jag här nedan i en tabellarisk uppställning upptagit såväl de sakkunnigas förslag som de ändringsförslag, som av personalens förbund föreslagits.

	Enligt kommitterades förslag				Av Hosp.-pers. förb. föreslagna belopp			
	Klass	Lägsta avlöning	Klass	Högsta avlöning	Klass	Lägsta avlöning	Klass	Högsta avlöning
Uppsyningsman av 1:a graden.....	19	1,800	14	3,000	19	1,800	14	3,000
» » 2:a »	20	1,650	15	2,700	20	1,650	15	2,700
» » 3:e » (bitr.)	21	1,500	16	2,400	21	1,500	16	2,400
Maskinmästare » 1:a »	19	1,800	14	3,000	19	1,800	14	3,000
» » 2:a »	21	1,500	16	2,400	21	1,500	16	2,400
Bageriföreståndare	22	1,380	17	2,100	22	1,300	17	2,100
Föreståndarinna av 1:a graden.....	21	1,500	17	2,100	21	1,500	17	2,100
» » 2:a »	22	1,380	18	1,950	22	1,380	18	1,950
» » 3:e »	23	1,260	19	1,800	23	1,260	19	1,800
Överskötare av 1:a graden.....	23	1,260	18	1,950	23	1,260	18	1,950
» » 2:a »	24	1,140	19	1,800	—	—	—	—
Maskinist av 1:a graden.....	23	1,260	18	1,950	23	1,260	18	1,950
» » 2:a »	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Köksföreståndarinna av 1:a graden	23	1,260	19	1,800	23	1,260	19	1,800
» » 2:a »	24	1,140	20	1,650	24	1,140	20	1,650
» » 3:e »	26	960	22	1,380	26	960	22	1,380
Hantverksföreståndare	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Trädgårdsmästare	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Befallningsman	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Elektriker	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Reparatör	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Bagare	24	1,140	19	1,800	24	1,140	19	1,800
Skötare	25	1,020	20	1,650	24	1,140	19	1,800
Översköterska av 1:a graden	25	1,020	21	1,500	25	1,020	20	1,650
» » 2:a »	20	900	23	1,260	—	—	—	—
Eldareförman	26	960	21	1,500	25	1,020	20	1,650
Tvättföreståndarinna av 1:a graden	26	960	22	1,380	26	960	22	1,380
» » 2:a »	27	900	23	1,260	27	900	23	1,260
Bageriföreståndarinna » 1:a »	26	960	22	1,380	26	960	22	1,380
» » 2:a »	27	900	23	1,260	27	900	23	1,260
Vaktmästare ..	27	900	22	1,380	27	900	22	1,380
Stall-, ladugårdsförman, fördräng...	27	900	22	1,380	25	1,020	20	1,650

	Enligt kommitterades förslag				Av Hosp.-pers. förb. föreslagna belopp			
	Klass	Lågsta avlöning	Klass	Högsta avlöning	Klass	Lågsta avlöning	Klass	Högsta avlöning
Arbetsföreståndarinna.....	27	900	23	1,260	27	900	23	1,260
Sköterska	29	780	25	1,020	27	900	23	1,260
Sömmerska	29	780	25	1,020	29	780	25	1,020
Väverska	29	780	25	1,020	29	780	25	1,020
Manligt ekonomibiträde av 1:a gr.	28	840	23	1,260	25	1,020	20	1,650
» » » 2:a »	29	780	24	1,140	26	960	21	1,500
» » » 3:e »	31	660	26	960	28	840	23	1,260
Kvinnligt » » 1:a »	31	660	27	900	30	720	26	960
» » » 2:a »	32	600	28	840	31	660	27	900
» » » 3:e »	33	540	29	780	32	600	28	840
E. o. skötare.....	—	900	—	960	27	900	—	1,060
Manlig elev	—	720	—	780	—	720	—	780
E. o. sköterska.....	—	660	—	720	31	660	29	780
Kvinnlig elev	—	540	—	600	—	—	—	—

Genom att nu riksdagen upptog detta ärende och eventuellt bifölle motionen, skulle riksdagen i handling visa, att den uppskattar personalens arbete. Därigenom skulle kårens arbetsglädje betydligt ökas och vår sinnessjukvård vinna ofantligt. Det är sant, att genom ett bifall till motionen betydligt ökade utgifter följa för staten. Men ingen utgift torde lättare kunna rättvisligen försvaras. Man må endast tänka sig, med vilken besvikelse den personal, det här gäller, under nuvarande fruktansvärda dyrtid skall se sig berövad den löneförbättring, som så säkert väntats den 1 januari 1916. Det torde ej vara ur vägen att framhålla, att ett flertal statstjänaregrupper erhållit löneförhöjningar kort innan kris-tidens inträdande, så fångvårdspersonalen, postverkets personal m. fl.

På grund av de förändringar, som äro betingade dels av det större antal ekonomipersonal, som av personalsförbundet föreslagits skola uppföras på ordinarie stat, dels av det antal befattningshavare, som tillkommit genom öppnandet av Östersunds hospital, men då jag emellertid är i saknad av fullt korrekta uppgifter, varmed det belopp skulle behöva ökas, som av de sakkunniga föreslagits, får jag vördsamt anhålla, det vederbörande utskott ville hos kungl. medicinalstyrelsen begära de upplysningar, som härför erfordras.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, det riksdagen ville bifalla,

dels det i de särskilda sakkunnigas betänkande upptagna förslag i tillämpliga delar;

dels de av hospitalspersonalens förbund i särskilt bifogade bilaga gjorda ändringsförslag till nämnda betänkande;

dels de förändringar i förslagsanslaget till hospitalens underhåll, som betingas av den ökade utgift, som bliver förenad med en del av hospitalpersonalens uppförande på ordinarie stat; samt

dels att tidpunkten för överförandet på ordinarie stat bestämmes retroaktivt från den 1 januari 1916.

Stockholm den 27 januari 1916.

J. Henry Erikson.

I motionen instämma:

J. Persson.
Västervik.

K. A. Borg.

Bilaga.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet.

I det av de sakkunniga avlämnade betänkandet angående hospitalspersonalens uppförande på ordinarie stat m. m. har hospitalspersonalens förbundsstyrelses majoritet vid sammanträde i Uppsala den 12—13 dec. 1913 beslutat att hos Herr Statsrådet inlämna nedanstående anmärkningar mot betänkandet samt följande förslag.

Mötet ansåg, att av den s. k. manliga ekonomipersonalen för få blivit föreslagna till uppförande på ordinarie stat. Uttalade som sitt önskemål, att de båda första graderna av fasta biträden borde kunna få ordinarie anställning och komma i åtnjutande av de förmåner som följa den fasta anställningen.

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 4 saml. 61 häft. (Nr 145—147). 2

Det ansågs vidare, att endast en grad av överskötare borde finnas med begynnelselönen 1,260 kr. och 1,950 slutlön efter 12 år, likaså med översköterskor, en grad med lön resp. 1,020—1,500.

Även ansågs, att begynnelselönera voro allmänt för låga för den lägre personalen, därför beslutades att hemställa

att begynnelselönen för skötare borde bli 1,140 kr. samt slutlön efter 12 år 1,800 kr.;

att eldareförmän få en begynnelseavlönning av 1,020 kr. resp. 1,650 kr.;

att ännu en bagare uppfördes på ordinarie stat och blev likställd med de övriga av kommittén föreslagna bagarna;

att sköterskorna uppflyttas i högre lönegrad med begynnelselönen 900—1,260;

att första gradens manliga biträde uppföres på stat efter 4 års väl vitsordad tjänstgöring samt få en begynnelselönen av 1,020—1,650 kr.;

att andra gradens manliga biträden efter samma tid komma i åtnjutande av ordinarie anställning med begynnelselönen 960—1,500; samt

att kvinnligt biträde av första grad må få en begynnelselönen av 720 kr. samt slutlön 960 kr., och andra gradens biträde resp. 660—900 kr. samt tredje gradens biträde resp. 600—840 kr.

Angående ålderstillägg, att det för e. o. personalen bör bliva två ålders-tillägg, enär de törhända en längre tid få vänta på ordinarie plats, för de manliga 2 tillägg à 80 kr. efter 2 och 4 år och för de kvinnliga 2 st. à 60 kr. efter samma tid.

Beträffande den förkortning i elevtiden för bildade kvinnor som kommitterade omnämnt å sid. 72 i betänkandet kan mötet icke uttala sitt gillande utan anser,

att elevtiden bör vara lika för alla, endast den som tjänstgjort på kommunalt sjukhus i samma anställning bör få tillgodoräkna sig högst ett år. Hvad så utbildningen beträffar vid den omnämnda översköterskolan instämde mötet i den av riksdagsman O. A. Berg avgivna reservationen.

Suspensionsrätten för överläkare ansågs böra begränsas till högst 10 dagar, samt att överläkares permissionsrätt över personalen också utsträckes att omfatta 10 dagar.

I semesterfrågan instämmer mötet till fullo i den av kommittéledamoten P. A. Söderman avgivna reservationen.

Angående tvånget att äta anstaltskosten,

att större valfrihet än kommitterade föreslagit måtte beviljas personalen i denna fråga, så att alla böra, så långt tjänsteförhållandena det medgiva, få sköta sitt kosthåll själva;

att förutom den av kommittén föreslagna gifta personalen, som skulle få fri familjebostad eller ersättning därför, samma förmån bör tillkomma ogift befattningshavare som av särskilda skäl, t. ex. försörjningsplikt mot gamla föräldrar eller anhöriga, anser sig vara i behov av familjebostad;

att vedersättningen vid de norrländska anstalterna bör utgå efter priset à 15 kbm björkved; samt

att sommarkläder till befattningshavare må utgå i mån av behov.

I § XV i »Förhållningsregler för sjukvårdspersonal etc.» anhåller mötet om

följande satsförändring: »Skötare böra, där tillsynen av patienter icke riskeras, deltaga i arbetet och hjälpa och undervisa de sjuka i deras olika sysselsättningar etc.»

I § XX samma regler,

att vad som mera fordras än en gång i veckan av s. k. passiv tjänstgöring må räknas och värderas som aktiv tjänstgöring;

§ XXII, att denna § bör utgå, när den är omöjlig att efterleva, då det nu ofta förekommer, att det på *samma* avdelning tjänstgör såväl skötare som sköterskor;

§ V mom. V i avlöningsreglementet ansåg mötet böra få följande ändring:

att den som av sjukdom hindras att förrätta sin tjänst må åtnjuta sin avlöning oavkortad under 45 dagar, semesterledighet icke inräknad i denna tid.

Uppsala den 13 december 1913.

Enligt mötesbeslut:

Gustaf Bjurling.

Sekreterare.